

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. XII. Explicantur clausulæ, rescripti dispensationis pro foro externo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Instit. de legatis, l. Si quis in fundo de legatis primo: habetur hæc dispositio: Si quis in nomine, Cognomine, Prænomine, Agnomine Legatarii, Testator erraverit, si tibi de persona constat, nihilominus legatum valet: Nomina enim significandorum hominum gratia, reposita sunt, qui, si alio quolibet modo intelligantur, nihil interest. Hactenus Textus.

3. Quod, si Conradus l.c. dicat dispensationem censeri invalidam in Romana Curia, si erratum sit in Nomine, vel Cognomine, intelligo, id esse pro foro externo, quando in illo, & pro illo, de persona constare forte non potest.

§. VII. Quando erratum est in nomine Diœcesis.

1. **H**Oc enim verò diligentiore examine pensandum est. Nam licet primo aspectu videatur esse ejusmodi error valde accidentalis, & ejusmodi sane est, si ex le. spectetur; trahit tamen errorem alium pertinentem ad substantiam dispensationis. Solet enim communiter Pontifex committere dispensationis executionem Ordinario Diœcesis ejus, in qua natus est supplicans, non autem in qua quis Domicilium forte habet, sic disponente Tridentino sess. 22. c. 5. de Ref. pro foro externo (pro foro interno enim in oculis committitur, ut dicemus infra cap. 12. initio confessorio, &c.) Nam ideo semper in petitione explicari debet supplicantium propria Diœcesis. Si ergo loco tuæ Diœcesis, alteram, etiam sine tua culpa, exponas, cum Pontifex intendat concedere iurisdictionem, seu potestatem exequendi dispensationem Episcopo Diœcesis tuæ Nativitatis, certè invalidè alter Episcopus dispensationem exequetur, vtpote, qui à Pontifice non fuerit ad illam Delegatus.

2. Dico igitur cum Sanch. l. 8. matr. d. 21. n. 39. Conrad. in praxi, disp. l. 7. c. 5. à n. 28. Perez, d. 46. sect. 8. n. 18. Sal. de leg. d. 20. 26. Meroll. T. 2. d. 4. c. 6. n. 17. aliique in hoc errare, hoc est, si tu cum sis, v.g. Diœcesis Agrigentina, erret (etiam inculpate) Curialis, exponatque te esse, v.g. Catanensis Diœcesis, unde committatur executio Ordinario Catanensi, nec Ordinarium hunc Catanensem, nec Ordinarium Agrigentinum, nec separatim, nec conjunctim validè tibi dispensationem executurum. Ratio est, quia Pontifex, nisi aliud expresse dicat, se conformare intendit Tridentino: ergo in casu posito non vult committere dispensationem Catanensi. Quomodo ergo hic illam exequi poterit? Ex alia parte de facto non committit Agrigentino, ergo similiter qua ratione hic poterit illam exequi? Nam, quod committeret, si sciret, nihil juvat; conditionalis enim voluntas nihil operatur.

3. Hinc nullo modo assentior Pontio, l. 8. cap. 17. num. 43. Diane p. 8. tract. 3. re. sol. 64. Asserenti Amicum, Texedam, Perez, aliisque putantibus Agrigentinum posse exequi prædictam dispensationem. Et ad paritatem, quam ipsi inducunt, ductam ex errore nominis personæ, quando constat de ejus corpore, vnde idem dicere contendunt de errore nominis Diœcesis, quando de ea constat. Respondeo, adesse disparitatem, quia, in errore nominis personæ, una est persona, quam in mente habet Pontifex, cui concedit dispensationem? At in errore Diœcesis duo sunt Ordinarii, nempe in exemplo nostro, Agrigentinus, in qua natus est supplicans, atque huic non dat. commissionem Pontifex, & Catanensis, Et, neque huic, vtpote non proprio Episcopo supplicantis, dictam commissionem ex Tridentino dare Pontifex intendit. Quamvis ergo hanc Pontii doctrinam aliqui probabilem appellent apud citatum Dianam; illis tamen ego acquiescere nequaquam possum.

4. Inquires. Quando Sponsus est vnus Diœcesis, Sponsa verò alterius, explicandâ est utriusque Diœcesis in petitione dispensationis?

Respondeo. Ita, ut nimirum Pontifex eligat Ordinarium, cui vult committere executionem dispensationis.

Eligere tamen ipse solet Ordinarium Diœcesis Diœcesis. Quando ergo Sanch. l. 8. matr. d. 35. n. 5. dicit, si dispensationem Diœcesis alterius, intelligi (poni) non debet, intelligo ex praxi hodierna, quæ semper exprimitur, utramque Conradus in praxi dispens. l. 7. c. 5. n. 4. 5. Inquires iterum. Ad quem pertinebit dispensationem exequi, si vacante Ecclesia, v.g. Mazzantiensis, natur à supplicante Pontifici, ut committat eam Episcopo viciniore, addatque idem supplicans, vicinior esse Episcopum Cephaludensem, cum tamen ex re. Agrigentinus. Pontifex autem annuat postulatibus, quæ Commissionem Episcopo Cephaludensi.

Respondeo. Bardi in sect. l. 4. q. 6. duo hic dicta hunc casum esse similem, imò eundem, præstatem hactenus à nobis explicatum. Secundò, pertinet Episcopum Agrigentinum, quare ipsum posse etiam dispensationem exequi, quia est attendenda mens Pontificis, qui verè vult committere talem delegationem viciniorque esse probabilis.

6. Profecto, quoad hoc posterius dictum, ipsi Bardi, cum Pont. Bonac. Sal. Santarello apud eundem h. n. 4. apta enim est ejus ratio. At quoad prius, meo iudicio Puto enim casum esse diversum, nam in casu prædicto Patris Bardi, constat de corpore, ut ita loquar, Diœcesis, siquidem mens Pontificis est vicinior potestati conferre. Vicinior autem est solus Agrigentinus. Cui ergo viciniorem designat, Agrigentinum designat, casu præcedenti à nobis allato, non constat de Diœcesis corpore, nam Diœcesis, ubi natus est Orator, non debet esse potest in mente Pontificis, cum ex vno parte sciret, & ex alia, nec vnquam solet Pontifex committere indeterminatè sic: Vicario ejus Diœcesis, in qua quis natus est.

Monitio ad sanandos prædictos errores.

7. Pro his, & similibus casibus præcedentibus errore, vel quando dubia existit impetratio dispensationis adverte, eam sanari, id est, validam fieri per novam literam seu nova rescripta à Pontifice obtinenda, narrato cum fideliter errore. Quæ novæ literæ vocantur *Per litteras*. Per illas enim vult Pontifex, ut litteræ priores valeant, ac si error non irreperisset. Et quidem hæc utilius impetrantur, & sine nova compositione, præ multis expensis.

CAPVT XI.

Quid statuumdum, si quid dubii interueniat circa dispensationem matrimonialem, Remissio.

1. **D**E hæc re latè egi lib. 3. in Dical. c. 5. §. 7. Dispositio, & V. Matrimonium, illud te, hæc occasione prætereat, non esse dubium, sed certo invalidam dispensationem. Ita Suar. l. 6. de Voto, c. 27. n. 6. Sanch. l. 8. matr. d. 21. n. 40. si supplicans narret, se ambigere, & copulam consummaverit cum Sorore ejus, quam dicit intendit, an Votum Castitatis emiserit, an conjugata sit cum Sponsa conjunctus, &c. ipse autem certum scitavit voverit, copulam consummaverit, conjugata sit astrictus, &c. Ratio est manifesta, quia qui in deceptio facit gratiam incognitam danti, atque eidem involuntariam.

CAPVT XII.

Explicantur clausule Rescripti dispensationis pro foro externo.

1. **C**ommittere solet Pontifex, ut scripius supradicavimus, Ordinario supplicantium, hoc est Episcopo.

Episcopo vel ejus Vicario executionem dispensationis pro foro externosque per viam Datariænam pro foro interno de occultis committit, per viam Pœnitentiariæ, dictam executionem Confessario ejusdem supplicantis: Quoniam ergo in his commissionibus multa sunt, quæ declarationem expolunt, earum singulas clausulas breviter explicabimus in hoc capite pro foro externo, in sequenti pro interno, quas latius habes apud Sanch. fol. 8. matr. d. 34. & d. 37. & Conrad. in praxi disp. 10. lib. 7. & 8.

§. I. In prima clausula agitur de persona executoris.

1. In prima hac clausula Benedictionem suam imperans Pontifex Episcopo, vel ejus Vicario Generali, ipsi committit expeditionem causæ: id est, ut exequantur & actum concedant dispensationem. Oritur autem statim prima dubitatio, cui nam ex ipsis.

An solus Episcopus, vel Vicarius solus, an uterque dispensationem exequi valeat?

2. Quando ad utrumque diriguntur litteræ, mandanturque in illis contentum sub disjunctione, hoc est, ad alterutrum illorum, committitur (quod tamen non esse in usu advertit Conrad. in praxi disp. l. 7. c. 4. n. 37.) poterit dispensationem exequi alteruter ex nominatis, ad electionem supplicantis. Quando autem diriguntur ad Vicarium absolute, vel absolute ad Episcopum, solus ille, ut voluit Sanch. l. 8. matr. d. 27. n. 3. ad quem diriguntur, potestatem habet exequendi. Quamvis enim idem sit Tribunal Episcopi, & Vicarij, id tamen est in his, quæ jure ordinario competunt Episcopo, non in iis, quæ delegantur à Pontifice. Cum ergo nunc supponamus, dirigere mandatum ad Vicarium, non potest se ingerere Episcopus, nec contra.

Vicarius relicto officio.

3. Secunda dubitatio. Si Vicarius Episcopi prædictus, dum Informationes instruit pro dispensationis executione, definat esse Vicarius, vel quia ipse idem creetur Episcopus ejusdem loci, vel quia amoveatur ab officio, poteritne deinde perficere probationes, ac dispensationem concedere?

Respondeo. Quando, ut loquitur Conrad. l. c. n. 36. realis est commissio, ut esse communiter solet, non poterit, poterit, quando est personalis.

4. Sed quid est, & qua ratione cognoscetur realis sit, an personalis commissio.

Respondeo. Realis est, quando commissio fit alieni, non habito respectu ad personam, ejusque qualitatem, sed ad officium, quod gerit. Personalis, quando alicui fit habito respectu ad personam. Quare, si aliunde colligi non potest intentio committentis, vtere hac regula. Quoties in literis mandati nominatur solum dignitas, sic, v. g. Tibi Vicario committo, &c. commissio est realis. Quoties verò nominatur persona v. g. sic, Tibi Petro committo, est personalis.

5. Rectè igitur diximus, quando commissio est realis, nihil amplius posse Delegatum, deposito officio, quia is non habet amplius illud munus, cui connexa fuit commissio; posse autem, quando commissio est personalis, quia jam remanet eadem persona, cui commissio, facta est.

Si commissio fiat personæ, & officio sic: Tibi Petro Vicario, vel Tibi Vicario Petro probabilis censet Sanch. l. 8. matr. d. 27. n. 14. Castrop. tom. 1. tr. 3. d. 4. p. 16. §. 6. commissioem esse personalem. Sed hoc, & similia multa ad ejusmodi realem, vel personalem commissionem facientia, vide latè apud eundem, aliosque.

Vicarius succedens.

6. Dubitatio tertia. Remoto, vel defuncto Vicario,

cui commissio est à Pontifice executio, potestne Vicarius in eodem officio succedens?

Respondeo. Si commissio sit realis; ut certè communiter esse solet, poterit executioni mandari à Vicario, qui de novo creabitur ab Episcopo: ab Episcopo inquam, non à Capitulo Sede Vacante; de hoc enim mox. Ratio responsionis est jam dicta num. 5.

7. Quod, si commissio sit personalis, non poterit objectionem ibidem dictam. Hæc est probabilissima sententia, quam etiam firmant Decisiones Rotæ Romanæ allatæ à Conrado, in praxi disp. l. 7. cap. 4. n. 36. & apud Sperell. t. 1. decis. 31.

Hic daretur occasio explicandi, an facultas, quam fortè mihi Rectori concessit, ad approbandos Confessarios mei Collegii, Episcopus, me amoto ab Officio, transeat ad meum successorem. Verum, ne tam sæpè divertam ad alias materias, videatur id apud Sanch. l. c. & d. 28. num. 44. De Lugo, in respons. moral. lib. 1. d. 19. aliosque.

Episcopus Vicinior.

8. Dubitatio quarta. Quando committit Pontifex exequendam dispensationem Episcopo viciniore (quis iste sit? & qua ratione mensuranda distantia? vide apud Conradum mox citand. n. 20.) id, quod consuevit fieri in eventibus quibus sedes propriæ Diocesis vacat: si hæc deinde fiat, per novum Episcopum, plena, potestne ille viciniore exequi amplius dispensationem illam?

9. Respondeo. Non potest, saltem re integra, & hunc esse stylium certissimum, notat Conradus, in praxi, l. 7. cap. 4. n. 25. Ratio est, quia semper supponitur Pontifex, velle servare Dispensationem Tridentini sess. 22. cap. 5. de Refor. jubentis dispensationes esse exequendas à proprio Episcopo, unde, nisi huic dispositioni expresse deroget, semper intelligitur conditionatè sic committere Episcopo viciniore: Exequere dispensationem hanc, si vacat Sedes propria.

10. Quæres, Poteritne tunc Episcopus proprius, seu novus, quando jam plena sit Sedes?

Respondeo, nequaquam, quia huic novo hujus Diocesis Episcopo nihil commisit Pontifex. In hoc ergo casu, quo fiat plena sedes, cum non possit Episcopus viciniore, ut dictum est num. præced. nec possit Episcopus hic novus, ut nunc dicimus, erit necesse confugere ad Pontificem pro mutatione Iudicis, seu Delegati, ut idem Conradus indicat loc. cit. loquens de casu, in quo litteræ Pontificis illi viciniore nondum fuerint præsentatæ.

Capitulum, seu Vicarius Capituli, Sede Vacante.

11. Dubitatio quinta. Concessiones dispensandi, commissas Vicario Episcopi, potestne exequi Capitulum, Sede Vacante, vel ejus Vicarius?

Respondeo. Quod non potest ipsum Capitulum, certum est; illud enim succedit quidem in omni iurisdictione ordinaria Episcopi, non verò in Delegata, qualis est præsens.

12. At, quoad ejus Capituli Vicarium celebris est questio, nam concedit Sanchez l. 8. matr. d. 27. n. 32. cum paucis, quia Vicarius Capituli vocatur interdum Vicarius Episcopi ex eo, quia est Vicarius Capituli, in quo residet tota iurisdictione Episcopi.

13. Negat Conradus l. 7. c. 4. n. 11. cum Barb. de Canon. c. 42. n. 57. Sperell. t. 1. decis. 31. Antonel. in praxi Ep. l. 4. c. ult. & Ventrig. Ann. 38. n. 24. alios citante. Multæ declarationes Sacr. Cong. & multæ Dec. Rotæ Rom. apud citatos negant cum multis, quia certè sumus de mente Pontificis, nolentis Vicario Capituli (etiam si idem, qui fuerat Vicarius Episcopi, nunc sit electus Vicarius Capituli) has dispensationes committere. Quando enim Pontifex scit, Sedem Episcopalem vacare, etiam si litteræ expeditæ essent ante vacantie cognitionem, statim scribit alias litteras continentes, ut loquimur, mutationem Iudicis.

Judicis, ac Viciniori Episcopo dispensationem committit, nunquam verò, etiam cum exoratus, committit Vicario Capituli, ut idem Conradus testatur. Et merito quidem non vult Pontifex in hac re gravissima fidere Vicario Capituli qui tumultuariè, & ah amicis creatus sæpe supponitur.

4. Nonnulli pro sententia Sanchez, afferunt Pontificum, magnique faciunt unanimes consensum horum duorum, alias sequentissime dissidentium, sed nihil conficiunt; nam Pontifex & id obiter tractat & remittit se ad doctrinam Salas. At Salas de leg. d. 20. s. 7. n. 124. (ut, & S. Congreg. si rectè intelligatur, quam adducit Gavanti. in man. Ep. V. Capitulum S. Vac. n. 53. & 55. & ex Gavanti. Dian. p. 5. r. 14. ref. 19. non loquitur, quando commissio data est Vicario Episcopi, de qua est nostra questio, sed de alia commissione extraordinaria, quando data esset Vicario talis Diocesis, v. g. Vicario Panormitano: qui casus est valde diversus à nostro, cum commissio in hoc casu non detur Vicario Episcopi, sed Vicario cuicunque qui sit Panormitanæ Diocesis: & tamen hæc doctrina cum sit rarè praxis, aliis discutiendam relinquo. His à me factis, incidi in Tancredi p. 2. quest. mor. tr. 5. q. 3. 1. & latius p. 1. r. 12. q. 1. docentem utrumque dictum Vicarium posse dictam dispensationem exequi. Id quod nunc videtur mihi probabile.

An Vicarius hanc potestatem sibi delegatam possit alteri committere?

15. Dubitatio sexta. An Vicarius, & quicunque Delegatus ad hac dispensationes expediendas possit vices suas alteri committere? quod est, querere, an possit eas alteri subdelegare?

16. Antequam respondeam, scito, duo hic considerari posse. Alterum est examen, & verificatio causæ, ob quam erit dispensatio concedenda, qualis est receptio v. g. Testium. Alterum est ipsa actualis dispensatio, & hoc dicitur importare nudum ministerium, id est ipsius Executoris operationem, illud dicitur importare usum Jurisdictionis.

17. Hoc posito Respondeo, Examen, & verificationem causæ posse alteri committi, sed nullo modo nudum ministerium. Ita Sanchez l. 8. matr. d. 27. n. 43. & communiter Mollata r. 1. diff. 4. c. 6. n. 619. lege etiam eundem r. 3. d. 7. c. 4. d. num. 172. & paulo antea num. 57. cum aliis. Ratio est, quia Pontifex committit Delegato, ut ipse dispense, & non aliter; quod est nudum exercere ministerium: At examen, & verificationem causæ non præsumitur idem Pontifex committere ipsi vni Delegato, sed committere juxta consuetudinem Tribunalium, qua per alios instruuntur informationes, recipiuntur Testes, &c. Ex quibus deinde solet Delegatus causam instructam benè recognoscere, & suam dispensandi ministerium tandem exhibere.

18. Hinc, si testes recipiendi sint extra propriam Diocesim, poterit, & debet Executor literas rogatorias scribere, quibus Ordinarius illius alienæ Diocesis roget, ut Testes recipiat, informet, & quæque transmittat ad ipsum Executorem. Et quia hos Testes, in hac causa, non auctoritate sua ordinaria is recipit, ideo debet servare formam sibi præscriptam ab Executore prædicto; ad quod etiam in aliis causis non tenetur, cum possit secundum proprias consuetudines procedere. Lege id latius apud Barbosam, in Voto decis. 17. n. 184.

Quid faciet Vicarius, seu executor, si erravit in exequendo?

19. Dubitatio septima. Post negatam, vel concessam dispensationem, si clare apparet ab Executore erratum fuisse, quid faciendum?

20. Respondeo. Quia commune est, ut vult Guttier. l. 2. cap. 1. cap. 2. multos citans, omnibus Delegatis, ut postquam Delegatus functus est munere suo, nihil amplius possit, ideo ejusmodi Executor sanare non potest errorem: quare tanquam Delegatus nihil poterit.

21. Verum, quia is Executor solet esse, qui dicitur, carius, atque adeo Ordinarius, ipsi tanquam Ordinarius incumbit, providere, in quantum potest, ne delictum mittantur. Quare, si erratum fuit in concedenda dispensatione, ipse, ut Ordinarius, debet dispensationem revocare, si potest, vel si jam ad illud iterum legitime à Pontifice concedatur dispensatio, verò, si negavit, tunc enim verò nihil potest. Delegatus functus est sicuti diximus, necesse est, ut Ordinarius autem non habet auctoritatem exequendi dispensationem per errorem Sponsi negatum, qui non auctoritas illi, ut Ordinario à Pontifice tradita, non fuit, in hoc ergo casu, iterum Romanam à Pontifice ratam errore corrigendum erit, ut notat Sanchez matr. d. 27. n. 39. Squillent. de Privilegiis, c. 2. n. 205. alique ab eodem citati. Si dispensatio sit concessa per Penitentiarium pro foro confessorie, per aliquando à Confessario sanati error eo modo, qui cap. 13. §. 1. n. 8. dicam.

Quid autem faciendum, si de ejusmodi errore constet, sed solum dubitetur satis explicite, ut in cap. 3. §. 7. V. Dispens. & V. Matr. Vide etiam Sanchez matr. d. 21. n. 23.

§. II. In secunda clausula refertur supplicatio, narratio.

1. Hic Pontifex narrat id, quod sibi à supplicante propositum fuit. Quoniam ergo ex ipso non veritate exponere debent, superius sunt indicata, random in hac clausula nobis non est.

§. III. In tertia clausula datur Executori mandatum, querendi veritatem, & dispensandi.

1. Hic Delegato Pontifex committit, ut de causa proposita querat, & que in ea, dispensationem.

Qualis debeat esse hæc Inquisitio.

Dubitabis ergo Primò. An ejusmodi Informatio Inquisitio fieri à Delegato debeat judicialiter, recipi Testes coram Notario, &c. an extrajudicialiter? Respondimus enim, quando res non est notoria, fieri omnino debere hujusmodi externam inquisitionem, quia hoc est de dispensatione in foro externo.

2. Respondeo, posse fieri judicialiter, sed non esse recte Sanchez l. 8. matr. d. 35. n. 15. si fiat extrajudicialiter, siquidem Pontifex solum præcipit ejusmodi veritatem indagare, ut Delegatus suæ conscientie satisfaciat, ut ex veritate cognita procedat, nam propter, si veritas est veritas, vel alioquin ea iudici constet, illi facti perque erit, lege Sanc. ibid. n. 16.

3. Hinc, si hujusmodi Informationes sunt extrajudicialiter, possunt fieri extra propriam Diocesim, verò, si judicialiter (ut certe semper fieri video) non sunt in aliena Diocesi, sine licentia ejus Ordinarii, non potest exercitum Jurisdictionis contentiose, Notario factis etiam judicialiter cum licentia illius Episcopi probationibus, secundum Sanchez lib. 3. matr. d. 2. num. 6. posse Executorem concedere dispensationem etiam in aliena Diocesi: quia ipsa concessio dispensationis non est actus Jurisdictionis contentiose, sed voluntarie, quæ in alieno territorio exerceri sine dispensatione possunt.

Tempus, quo causa verificanda est.

4. Dubitatur Secundò. Quandoque causa dispensationis verificari debet? Et quia quatuor tempora designari possunt. Primò, quando mittitur Romanam, applicatur Pontifex. Secundò, quando, audita supplicatione, Pontifex annuit, dicens: Fiat, ut patet, Tunc

quando executor dispensationem concedit. Quod, post concessam dispensationem, & dum Sponsi actu matrimonium per verba de presenti contrahunt, ideo queritur si pro causa, v.g. dispensandi, ut Antonius, & Antonia consanguinei matrimonium incurrant, assignetur Antonia pauperes, vel diffamatio, quandam ex his quatuor temporibus verificari debeat, tam esse pauperem: vel diffamatum? Respondeo quatuor dictis.

1. Dico primo, non esse opus, ut verificetur. Primo tempore; Ita Sanchez l.8. matr. d.30. n.2. Bonac. de disp. l.1. q.2. p.10. §.1. n.2. Per. de matr. d.45. §.6. n.2. quia id nec a iure praescribitur, & res est admodum remota ad dispensationem.

2. Dico secundo, probabilis esse secundum Sanchez l.8. matr. d.30. n.4. Pont. 8. c.20. num.2. Castrop. l.1. r.3. d.4. p.1. §. num.2. Per. de matr. d.41. §.6. num.2. oportere verificari secundo tempore, sed probabile etiam, esse, non oportere, ita Conrad. in praxi l.7. c.2. n.32. Garcia p.6. de Benef. c.2. num.287. & seq. Ratio prioris probabilis est, quia Pontifex annuit postulatus, si res veritate nitatur, ergo causam, a qua movetur ad annuendum, oportebit verificari quando ipse annuit. Ratio probabilis posterioris est, quia Pontifex non dispensat immediate, ut olim fiebat (si enim ipse immediate dispensaret, sine dubio causa vera tunc esse deberet) sed dispensat mediate per Executorem. Cum igitur veritas causae, ex natura dispensationis, tunc adesse requiratur, quando dispensatio fit, non quando committitur fieri, non est necesse, eam esse veram quando Pontifex annuit, satis erit, quando executor actu dispensat: ut mox dicemus. Sentus ergo verborum Pontificis hic est: *Dispensasti utraque hac causa quando dispensandum a te erit.*

3. Neque dicas, ex posteriori probabilitate sequi, si Pontifex concessisset dispensationem ab Executore expediendam pro matrimonio duorum consanguineorum, vel affinium, si concessisset, inquam ex causa, quod inter illos intervenerit copula, posse Executorem illam expedire, si copula habetur ante ejus expeditionem, seu post impetratam gratiam a Pontifice. Ne inquam, id dicas, nam respondet Garcia l.6. & apud Conradum l.2. num.33 non posse praesumi, Pontificem velle concedere commissionem dispensandi, dando occasionem, qua post ipsius commissionem committendum sit a supplicantis peccatum, qualis esset praedicta copula: praesumitur verò, quando similis occasio non datur; ut est in casu praedictae paupertatis, vel diffamationis, vel similis.

4. Dico Tertio, certum esse, causam dispensandi omnino debere verificari tertio tempore, hoc est, quando executor dispensationem concedit. In hoc omnes, ut Sanchez l.6. n.12. Joan. Prepos. 3. p. de dispensat. dyb. 4. n.35. Diana p.8. matr. l.3. res.77. consentiunt quia executori non datur potestas, nisi preces supplicantum veritate nitantur, & quia natura dispensationis, ut modo dixi, requirit, ut alia causa, quando ea conceditur. Unde, si mulier praedicta erat inops, vel diffamata tempore dictae commissionis à Papa, sed deinde tempore executionis facienda à Delegato dives evasisset, vel diffamatio cessasset, nulliter concederetur dispensatio.

5. Dico Quarto, Quamvis Sanchez l.8. de matr. d.30. n.14. Meroll. l.2. d.4. c.6. n.331. multos citans, cum aliis putet, debere causam, v.g. dictam pauperem persistere, quando initur matrimonium, quod sane probabilissimum est, tamen est etiam probabile cum Suarez l.8. de leg. cap.30. Dicat apud Dianam l.6. Gran. Salas apud Meroll. l.6. Castrop. l.1. r.3. d.4. §.1. n.4. Pontio, aliique (fatente hanc probabilitatem eodem Sanchez, l.6.) id necesse non esse. Nam dispensatio non fuit concessa, neque explicite, neque implicite sub conditione perseverantiae, semel autem legitime ea existente, libera est mulier ab impedimento; ergo, & matrimonium inibit legitime.

6. Quando datur dispensatio comedendi carnes, v.g. diebus vetitis ob dubiam infirmitatem, non est mirum debere causam, id est infirmitatem dubiam perseverare,

quando successivè comedendae sunt carnes, quia in his dispensationibus circa res habentes tractum successivum sic praesumitur, teste Castrop. l.6. n.5. rationabilis mens illas concedentis id, quod non videretur praesumi in casu nostro.

Causa vera, sed verificata falsis Testibus.

11. Certum est, si falsa sit causa dispensationis datae, v.g. incompetencia dotis, & falsis Testibus probata, nullam esse dispensationem. Ita Castrop. l.1. r.3. d.6 p.16. §.5. n.4 quia nulla causa nullam parit concessionem. At si sit vera, licet falsis Testibus probata subsistet dispensatio, teste eodem ibid. cum Sanchez & Pontio, quia verificatur conditio à Pontifice requisita.

12. Quid si falsitatem causae allegavit sollicitator, me ignorante possimne indicare Pontificem ratum pro me habere dispensationem? Respondeo, non potes, vide Castrop. l.1. r.3. d.6 p.16. §.5. n.4. & Sanchez, quidquid aliqui asserant, quia intercurrente cujuscunque ignorantia, si requisita causa deest, & illi causae innixa concessio.

§. IV. In quarta clausula iniungitur poenitentia salutaris.

DE hac poenitentia dicam commodius infra c. sequenti §.3.

§. V. In quinta clausula aliqua causa in genere ponitur.

Non raro Pontifex refert, supplicantes petisse dispensationem ex hac, vel illi. causa determinata, tum addit in hunc modum: *Exceptis aliis, seu praeter alias causas rationabiliter earum animarum moventes, & addit item sic: De praemissis te informes, &c.*

1. Dubitatur ergo, an debeat de his causis in genere positis se informare Delegatus? Nam de determinatis omnino debere, iam vidimus supra.

Respondeo, cum Sanchez l.8. matr. d.35. n.24. & Conrad. in praxi l.7. c.2. d. n.13. Nequaquam; dum enim in particulari illas non exprimit, signum est evidens, eas solum apponi ob alium finem, puta ut appareat, dispensationem rationabiliter, & honeste concedi.

Atque hinc etiam fit, ut quando aliqua qualitas, v.g. nobilitas supplicantis, narratur solum à Pontifice, opus non sit, eam verificari per probationes ab executore faciendas. Quod si nobilitas, vel quilibet alia qualitas in Brevis concessionis apponitur per modum conditionis: Si es nobilis, Si es pauper, vel per modum causae finalis: Quia es nobilis; Quia es pauper, tunc sane verificari oportebit. Ita Sanchez l.6. cit. num.24. & Conrad. l.6. Et quidem, quando dispensatio est in secundo, & tertio gradu consanguinitatis, si ponatur nobilitas, poni, ut conditionem, vel ut causam finalem, iidem Doctores notant. Quaedam alia circa nobilitatem dixi supra c.7. §.2. n.26. & 27.

§. VI. In sexta clausula prohibetur executor aliquid muneris, vel compensationis accipere.

Id sane non solum monet, sed praecipit: sic enim habet: *Quod si, praeter hac monitione, aliquid muneris, aut praemii, recipias, excommunicationem latam incurras.* Immo interdum, quando scilicet dispensatio conceditur in forma pauperum, id est sine illa compositione, seu elemosyna, quam pro divitibus solet taxare Datus, addit Pontifex, ut dispensatio tunc nulla sit.

1. Dubitatur ergo, an nihilominus executor possit accipere, saltem esculenta, & poculenta, quae paucis diebus consumi solent?

2. Respondet Primò Sanchez l.8. matr. d.35. num.11. non posse, quia omne genus muneris vetat Pontifex, ibi (aliquid muneris) intelligit tamen Sanchez, si ea mittantur à partibus ante finitam Delegationem, vel cum pacto seu conventionione dandi postea.

Addit Conrad, in praxi c. 7. n. 14. ejusmodi executorum debere omnia gratis exhibere; quare, nec pro labore studii, nec pro accessu ad Testes examinandos aliquam posse mercedem accipere.

4. Respondet Secundò Perez de matr. d. 48. sect. 2. n. 6. & ap. Dian. p. 8. r. resol. 3. vult, loquentem de simili clausula in l. peris Penit. duo afferens. Primum, per dictam clausulam non prohiberi Officiali aliquid modicum accipere pro laboris impensa in exequenda dispensatione, si illud sit iure, vel consuetudine debitum, quam tamen consuetudinem adesse, difficile putat, quia ejusmodi labor admodum est exiguus.

Secundum, non prohiberi esculenta, & poculenta non magni momenti: cum enim non dentur (ut supponendum est) ad corruptendum Iudicem, sed solum, ut majori brevitate suum munus perficiat, non videtur (ait) cadere in dictam prohibitionem.

§. VII. In septima clausula ponitur: Non obstantibus, &c.

1. **T**amet si hæc clausula: Non obstantibus Constitutionibus Pontificum: addatur in mandato de Dispensando; illa tamen non tollit impedimentum in illo mandato non expressum. Cadit igitur solum illa non obstantia super impedimentum expressum, ut rectè notat ibidem Conradus, ibid. c. 7. n. 4.

CAPUT XIII.

Explicantur clausula Rescripti dispensationis pro foro interno.

1. **I**ndicavimus aliquanto superius, quando occultum est impedimentum, ejus dispensationem peti, & impetrari per viam Pœnitentiariæ, quæ, nec ipsa intermediare illam expedit, sed committit alteri per litteras sigillatas, quarum præcipuas Clausulas iam exponendo.

§. I. Prima Clausula, committitur Delegato executioni.

1. **I**n hac Pontifex, ubi salutationem impertit ei cui, delegat commissionem, requirit in eodem duas qualitates, quarum alterutra deficiente, nulla concederetur à Delegato dispensatio. Eæ sunt, ipsum esse Doctorem in Theologia, vel in iure Canonico, & eundem esse Confessarium approbatum ab Ordinario. Verba Pontificis hæc sunt: *Discreto viro Confessori Magistro in Theologia, vel Doctorum Doctorum ex Approbatis ab Ordinario.* His autem qualitatibus existentibus, est in potestate dispensandi hunc, vel illum eligere. Sed perpendamus iam utramque qualitatem.

2. *Confessario.* Olim satis erat, Delegatum hunc esse Confessarium, sed probabile saltem erat, non opus tunc fuisse, ut dispensatio expediretur ab ipso in actu Confessionis Sacramentalis, quia verba Brevis, non clare hunc rigorem requirebant, hodie verò clare solet poni, ut non nisi in ipso actu Confessionis Sacramentalis prædictus Confessarius dispense, ut cum multis notat Diana p. 8. r. 3. resol. 106.

3. Addit idem ibid. resol. 107. ex Marco Leone sufficere, etiam si Confessio sit sacrilega, dummodo ejusmodi sacrilegium non oriatur ex defectu integritatis circa rem, pro qua petitur dispensatio. Sed hæc doctrina mihi nimis difficilis est; nam, si requiritur Confessio Sacramentalis, quomodo sacrilega satis est, quæ Sacramentalis non est, cum in ea Sacramentum non conficiatur, nec ea Confessio, si sit sacrilega, pars esse Sacramenti possit?

4. Quoniam verò absolute, nomine Ordinarii, ex communiore opinione intelligitur Ordinarius loci,

quando ejusmodi Confessarius dicitur debere esse probatus ab Ordinario, de Ordinario loci locutus sum, an aliud benignius dici possit, sup. lib. 4. de hoc c. 5. §. 4. n. 11. investigavimus. Illud certe est probabilis opinione, an Confessarius approbatus pro Confessionibus virorum tantum, valeat expedire dispensationes, seu litteras directas ad foeminas: nam affirmat sequitur Sanch. lib. 8. matr. d. 34. nam, 16. negat alii apud Dianam l. c. Res. 103. virique non improbabili.

5. *Magistro &c.* Aptus ergo non est Doctor in Civili, neque ii, qui titulum habent Magistri in Religione, neque ii, qui tantum sunt licentia soli illi, qui, vel in Theologia vel in iure Canonico ad gradum Doctoratus in aliqua Universitate fuerint; hi enim in Sacris Canonibus veniunt solum Magistrorum.

6. Non nego interim, ex privilegio aliis id potest cedi, ut concessum est nostris Sacerdotibus Societatis, qui, si sint approbati ab Ordinario, & Deputati à P. Gen. vel ad hoc idem Deputati sint ab alio Sacerdotis nostri Superiore, possunt (& super hoc confut. Privileg. Soc. V. Confess. §. 3. Conrad. in praxi dispens. c. 4. n. 70.) ex Privilegio concessio à Gregorio XIII. modo dicto nobis communicato, vel communicato ab eodem P. Generali, vel Superiore, possunt, inter alios, aperire litteras Pœnitentiariæ, & illas exequi. Alii religiosi, qui in hoc Privilegio participant, debent approbati ab Ordinario, & ab ipsorum Generali, & de ejus licentia à Superioribus Deputatos pari modo hoc esse debere, rectè monet Sanch. lib. 8. matr. d. 34. quia hæc sunt necessariæ conditiones requiritur in corpore dicti Privilegii Gregorii XIII.

7. Inquires. Si Confessarius tunc electus à Superiore aperiat legitime litteras, iudicetque, non possit contra dispensationem, quia putat, v. g. ob aliquod caput, casum non verificari, arque adeo litteras esse subreptitias, poteritne alius similis Confessarius, si iudicat casum verificari, vel ille idem Confessarius, si, re mutata, ipsa, mutet sententiam, iterum negotium relucere, & dispensare.

8. Respondeo, cum Sanch. lib. 8. matr. d. 37. n. 42. de dispens. d. 1. q. 2. n. 2. Castrop. t. 1. r. 3. d. 6. p. 134. n. 1. Lezzana in sum. V. littera Apostol. n. 13. Perez de matr. d. 48. sect. 5. n. 7. Vtrumque posse (est non posse accessit Marcus) in praxi Penit. apud Dianam p. 8. r. 3. resol. 106. Opinio enim, vel error alterius non debet obstat applicanti.

9. Neque obstat, Primò litteras fuisse apertas, quia, per apertionem materialem, live à Confessario, live etiam fortè à Laico factam, ut vult Sanch. lib. 8. matr. d. 34. n. 12. non amittunt litteræ valorem suum, quando Confessarius iniungitur, ut litteras aperiat, & ligatur de formali apertione, id est, cum facultate dispensandi.

10. Neque obstat Secundo, quod Delegatus debeat tunc iam functus officio suo, unde nihil amplius possit, ut diximus supra c. 12. §. 1. n. 10. non obstat, quia, quia ibi res vertitur in foro externo, pro quo delegatus gerere se debet secundum rationem fori externi, quod in iure non admittit redium ad eandem causam data semel sententia. At hic res agit in foro interno, cuius natura est, ut, vel idem Confessarius mutando prudenter consilium, vel alius, sequens opinionem probabilem, possit mutare per meliorem considerationem iudicium, & absolvere.

11. Ex hac doctrina clare sequitur, Confessarium debere forte antequam tibi dispensationem expediret, deliberare, ut te eligi alium similem. Vnde vides, commissio hæc pro foro interno semper esse finalem (nisi à Superioribus restringatur) commissioibus realibus, quæ, ut supra dixi, transeunt in successorem, atque adeo in casu mortis commissio transibit in successorem à te legitime electum.